

SZÉKELYFÖLD

Politikai, közgazdasági, társadalmi és szépirodalmi hirlap.

Megjelenik hetenkint kétszer: csütörtökön és vasárnap.
Előfizetési árak: Egész évre 10 korona, félévre 5 korona, negyedévre 2 korona 50 fillér. Egy száma ára 10 fillér.
Árzségek, tanítók, iparosok és egyesületek, melyek egyenként, ha előfizetnek, 8 koronáért kapják a lapot.

Felelős szerkesztő: Dobay János.
Kiadó-tulajdonos: Ifj. Jancsó Mózes.

A lap szellemi részét illető közlemények, a szerkesztőséghez (Dobay János Kézdi-Vásárhelytől) intézendők.
Kiadóhivatal K.-Vásárhely az ifj. Jancsó Mózes könyvnyomdájában, hová a hirdetések és előfizetési pénzek küldendők.

Krach előtt...!

(B.) Itt van Junius.

Piros pipacs, kék buzavirág nyílik...

Megszólal a pittypalatty...

Hirdeti a napsugaras, kedves idény eljövételét, a melyet „holt szezon“-nak tisztel a mai módi.

Boldog ország ilyenkor ez a Magyar-ország. Még a politika is szünetel benne.

Ugy kell, hogy szüneteljen minden. Fürdőzzék, utazzék, szórakozzék és vigadjon mindenki. Így hozta be, így kívánja a — mai módi.

És amit a módi diktál, annak meg kell lenni. Kerüljön akármibe áldoz érte vért, életet, vagyont, boldogságot és gyakran becsületet is a társadalom.

A legutóbbi években már nagyon sok áldozatot szedett. A köznyomor évről-évre ijesztőbb mérvben lépett föl az országban s az igények nem idomultak hozzá. Ellenkezőleg napról-napra divatosabbak, szecsesziósabbak leszünk.

Szüli ez azután a sok megdöbbenő szomorú jelenséget, kapezabetyár, a csirkefogó mellé odakerült a bankóhamisító, sikkasztó gavallér a vádlottak padjára, az öngyilkosokról három év krónikájában több parfümösszalonskába, mint daróczt huztak le a morguék szolgálai.

Vigasztalan szomorú lett a közép-

osztály helyzete a modern kor, a cifra-nyomoruság letéleményesévé tette.

Két vigasztalója van: a hitel és a revolver. Ha egyikből kifogyott, a másikhoz folyamodik. Azután marad hátra család, amely koldulni szégyenl, dolgozni rest, lemondani nem tud s megszüli a bűn.

Ilyen társadalmi viszonyok mellett közelg az idény, amit a módi „holt szezon“-nak nevez.

Hajdanában örültünk neki. Aratás előtt álltunk Magyarországon. Megduzzadt újra a bugyeláris. A holt szezon az öröm szezonja volt.

Az idén sötét következményeket sejtet.

Nagy Krach előtt állunk.

Igazi halott szezon ígérkezik. Egy sereg vállalatot készül halottá tenni.

Már beköszöntött hivatalosan akkor, mikor január elsejét datáltuk.

Az év egész első fele egy ijesztő, csendes holt szezon volt. Sehol semmi élet, semmi jövőbe vetett remény. Mintha egy irtózatoss háború viselte volna meg az országot. Mindenütt a legnagyobb szükség, nyomor. Sehol pénz nem csörgött.

Ipar, kereskedelem, művészet, minden mindenfelé pangott. Egy sereg hatalmas ipari vállalat jutott koldusbotra. Mindenfelé csak sopánkodás és jaj telíté meg a léget.

A szükség nyomását kinosan érezték fenn és alant.

A hitel óriási mérvben megrendült. Bankok, pénzüzetek szűk keblűen elzárkózni voltak kénytelenek ott is, ahol előbb két kézzel olvasták le az aranyat.

Senki sem tudja, mi e nyomoruság oka. Senki sem veszi észre, hogy annak a bizonyos módinak milyen jelentékeny része van benne.

A jövedelem immár végképp nem bírta meg az igényeket, amelyre annyiban építettek, alapítottak.

Az agyag kolosszusra sulyos köveket emeltek. A hatalmas épületnek össze kell roppanni.

Már roskadozik, inog. Ropogása bántó. Beáll a tulzások törvényszerű eredménye: a reakció.

A módi hivatalosan megállapított idénye a „holt szezon“ nem várt Krach szülője lesz. Nagyon megfogják érezni mindenfelé a magyar társadalomban.

Egy cseppet nem vigasztaló, hogy immár megszólalt Duna—Tisza közén a pittypalatty...!

A lelkiismeretnek kell megszólalni. A módival kell alább hagyni. Ha a sajtó beolthatja a közép osztály lelkébe, hogy a szecseszió örületes szélsőségeinek ellent állani dicsőség és erény, ha szakítani tudunk a módi kárhozatos félszégeivel

TÁRGZA.

Előörsön.

— Életkép a szabadságharczából. —

A szabadságharczban történt.

Mikor a diákok elmentek egy iskolapad mellől elfoglalni a branyiczói hegyet, megvinni az iszszegi csatát, löporfüsttel kormolni be azt a fehér arezot, amit az édes anya csókolt, meghalni Nagysarló, Vác, Hatvan, Tápió-Beeske, Szeben alatt a hazáért.

Elment a pap, a jogász, a tanító, az iparos, a polgár mind karöltve, aranybetüket faragni a világ történelemben a magyarnak.

Ezek közül mesélte egyik:

*

Előörsön állt a honvédkáplár. Volt mellette egy dobos, egy kürtös, öt közlegény.

Bámulták a távol Gyöngyös városát, amelyre rá borult a téli alkony. Nem volt egyéb dolguk. Nem is volt inyére ez a tétlen élet a káplárnak. Szurni, vágni, elesni vágyott. Ilyen volt akkor a honvéd, ki tehát róla.

Egyszer csak alakok bukkantak föl előtte. Szuronyt szegezett rájuk.

— Ah! Ki vagy?

— Jaj menekülünk káplár uram, ezekkel a kis batyukkal. Vége Gyöngyösnek. Mindent megsemmisít a német.

— Mikor jöttök?

— Délután tájban.

— Hányan?

— Hát úgy hétszáz.

— Mit csinálnak?

— Fáradtak nagyon, és horkolnak.

A káplár elkergette tovább a menekülteket. Azután hátratekintett.

— Fiak! Puskát vállra. Irány utánaam.

Azzal megindult Gyöngyös felé. A vám alatt megszólalt az egyik honvéd:

— Káplár uram! A fejünkkel játszunk. Parancsunk volt egy helyben maradni.

— Nekem parancs a hazáért cselekedni! volt a kurta válasz. Többet nem is szólt, hanem röviden kiadta a parancsot:

— A fő utcán a kürtös megfujja a kürtöt, a dobos megpörgeti a dobot, a legénység velem.

Ez a kilenc ember hétszáz ember ellen?

Igen, munkát végeztek akkor.

Megszólalt a kürt, megpörgött a dob, amint parancsolva volt. A káplár pedig tölesért kanyarított a maratóból, s úgy üvöltött bele a néma éjszakába.

— Emberek, asszonyok! Italt, kvártélyt, eleséget! Itt jön Perczel tizezer embernyi tábor. Készüljétek. Már a fa alatt tartanak!

Meghallotta a német, aki ben feküdt az ágyban. De menten ugrott ennek hallatára, és oly szűk lett nekia bugyogó, hogy abba se bujt bele, azt is ott hagyta. Így futott szanaszét egyszál ingben Gyöngyösön hétszáz ember.

Csak egy ör silbakolt a városház előtt. A vi-

téz német generális urat őrizte. Fenn aludt az emeleti szobában.

Azt leszedték a két lábáról, fölmentek az emeletre. A generális ura pisztolyával kétszer belélt a levegőbe, azután megadta magát.

Igy vert szét egy honvédkáplár hétszáz németet, és így fogott egy eleven osztrák generális.

Persze, hogy bevitte a táborba büszkén, diadallal...

*

A kapitány ur felkötö a kardot. Raportot tart. Ott áll a gyöngyösi káplár.

A kapitány ur szeméi villámokat szornak, homloka sötét, arca haragos.

Oda lép a gyöngyösi káplár elé:

— Hallja kend! Tudja-e kend, mit tett kend?

— Elhagytam a posztomat.

— Mi a büntetése?

— Halál!

— Nem mondtam. Kegyelmet kér kend?

— Nem!

— Jó. Hát kend egy himpellér, akasztófára való fráter. Kendet arra ítéli a tábornok ur, hogy tüstént vágja le azt a két káplári stráfot. Aztán takarodjon kend és addig meg ne lássam, no... mit gondol kend meddig!

— Meddig?

— Mig fel nem veszi azt a hadnagyí uniformist, amit büntetésből a tábornok ur, küldött önnek, kedves hadnagy ur, azért a gyöngyösi bolondságért...

Azzal tisztelgett és nagy haragosan tovább esörtetett a mérges kapitány ur.

Igy büntették akkor, aki így érdemelte!...

ugy ismét örülhetünk a pittypalattys nyárnak.

Addig ne örülünk, mert halál rejlik a nap mosolygásában.

A mai társadalmi élet ferdesége a kutfeje minden bajnak. A társadalomnak tizszer annyiról le kell mondania, mint a mennyit megengedhetne magának egészséges szellem mellett, hogy fölépülhessen súlyos bajából, nagyzási hóbortjából.

Országos közraktár.

Közlő: Zachár Gyula tanár.

Országos közraktári hitelintézet létesítésén fáradoznak Ágoston József, Benke Gyula, Báró Felitzsch Arthur, Miklós Ödön, Dr. Münnich Aurél, Veisz Berthold országgyűlési képviselők, Báró Bánffy Ernő az erdélyi gazd. egyesület elnöke, Gróf Böldi Ákos főispán, Dessewffy Aristid a belga-magyar bank igazgatója és Zachár Gyula, tanár. A hitelintézet az országban 120 közraktár felállításával azt célozza, hogy egyrészt a termelők vidékenként raktározván be gabonatermésüket, a kereskedelem és kivitel részére egyenlő fajú terményt hozzanak össze, másrészt pedig, hogy a gazda beraktározott gabnájára a legközelebb eső takarékpénztár, bank vagy szövetkezethöz a közraktári jegyek (warrantok) alapján magának kölcsönt biztosítson és így ne kelljen termését időnek előtte elveszítetnie. A gabnatermés ilyenmő kezelése a gazdát jobb árak kivására képesíti, másoldalról tekintve a gabnakereskedelemnek egyöntetű árut szolgáltatván, a gabna-uzsorának is nemcsak elejét veszi, de mert a közraktárak telep helyén a gabnakereskedők bevonásával gabna-auctiókat rendez, lehetővé teszi azt, hogy a kereslet és kínálat között, a gabnaárakban nyilvánuló egyensúly helyre hozassék. Az új hitelintézet működését a legegyszerűbb alapon — a már fennálló vidéki pénzüzetek és gazdasági egyesületek bevonásával — kívánja létrehozni s azért a szervezők, kiket fentebb elősoroltunk, a vidéki pénzüzetekhez egy kérdőívet bocsátottak ki, a melynek kapcsolatában a következő rövid, velős és az egész programot felölelő felhívást küldötték szét:

„Hazánk mezőgazdasága válság előtt áll. Napról-napra tarthatlanabb az állapot, mert a földbirtok nem jövedelmez annyit, amiből a birtokos, gazda és földművelő, előirányzatba venni kellett költségeit fedezhesse. Ha a válság okát kutatjuk, lehetetlen azt nem a terményárak következetes áreszkénésében keresnünk. Földművelő ország vagyunk s ha tudjuk azt, hogy a buza átlag-árak az 1881. évben volt métermázsánkénti 13 frtról már 6 frtra is estek, meg kell döbbenünk a változott viszonyok felett, mert ez azt jelenti, hogy a mely gazdának másfél évtized előtt 1000 frt jövedelme volt, az ma ennek csak felére számíthat nem tekintve azt, hogy a létfontartási terhek és adók aránytalanul emelkedtek. Ezen beszélő számok világosan rámutatnak arra, hogy a magyar mezőgazdák válságát a terményárak fokozatos hanyatlása s ezzel párhuzamosan az életszükségletek drágulása, a beruházások nagyobbodó igénye s az adóterhek emelkedése okozzák.

Az évről-évre veszedelmesebben és romboló árral közeledő ezen mezőgazdasági válságnak csak úgy vethetünk gátat, ha minden egyéni erő és közgazdasági tényezővel oda hatunk, hogy a gabona árak hanyatlásának ne csak elejét vegyük, de működésünket egyszersmind oda is irányozzuk, hogy mezőgazdánk, évenként ismétlődő költségelirányzataikban, egy átlagos középárú számíthassanak. Ezen törekvés csak egyetlen módon érhető el, még pedig akként, hogy ha a központi, mint tőzsdepiac és az egyes vidéki, mint termelő piacok között, a szoros összeköttetést megteremtjük. — Ha a központi és vidéki piacok között az összefüggés megvan s a kereslet és kínálathoz képest a gabnakivitel, — számításba véve az egységes gabnakereskedelmet, — megállapítani képesek vagyunk: mezőgazdánk a közgazdasági viszonyok szabta árakulásban feltétlenül el fogják érni terményeiknek

középárát s ezzel eleje van véve a mezőgazdasági válságnak is.

Hogy pedig a gazdaközönség a tényleges kereskedelemmel karöltve, a kereslet és kínálat viszonyaihoz képest állapíthassa meg terményeinek árát, úgy, hogy azt a tőzsdei spekuláción alapuló névleges kötések ne befolyásolhassák, egyetlen mód kínálkozik és vezethet célhoz: nyújtunk módot mezőgazdánkunk a jobb terményárak kivására s legyünk segítségükre abban, hogy a gazda ne legyen kénytelen búzáját még lábon eladni.

Erre a célra szolgáló intézmény csakis egy országosan szervezett mezőgazdasági közraktári hitelintézet lehet, mely a megyei góczpontokon, a nagyobb vasuti és hajózási állomásokon gabonarakktárakat állítana fel s ezen közraktárak, a lételeményezőnek warrantokat, közraktári jegyeket szolgáltatván ki, módot nyújtanának annak arra, hogy a gazda ezen közraktári jegye alapján a legközelebbi pénzüzetek valamelyikénél terményére zálogkölcsönt kapjon s a jelentkező kereskedő az egyöntetűen kezelt terményt már innon vehesse meg. A mezőgazdasági közraktáraknak illetően való szervezése egyrésztől a gazdát megmenti attól a kényszerűségtől, hogy terményét akkor adja el, mikor a pénzszükség valamennyiüket ezeknek eladására kényszeríti, másrészt pedig a magasabb árak így kivárhathatván, a gazda jelentékeny tökéjét menti meg; mindezek mellett végül pénzüzeteink üzletkörükbe nemcsak egy jelentékeny üzletágot, a közraktári ügyleteket vonhatják be, de közgazdasági magasztos hivatásuknak is meg fognak felelhetni, mert mezőgazdánkunkat szolgálva, az országnak tehetnek majd szolgálatot.

Alulírottak egy „Országos mezőgazdasági és közraktári hitelintézet” szervezésén fáradozva, a külfölddel való versenyzésben, ennek eszközeit kívánjuk hazai viszonyainkhoz alkalmazottan közeleltetvé tenni s ezen intézmény létesítésével egyidejűleg törvényhozásilag fogjuk a közraktári jelzálogjog, a termény kézzizálogjog és az otthon-zálogjog megállapítását sürgetni, hogy ezzel a mezőgazdasági hitelt a legtagabb értelemben megnyitván, agrikulturánk végül lekötöttségéből felszabaduljon.

A közraktári jelzálogjog kieszközölésével az a törekvésünk, hogy a közraktári elsőbbségi jog a telekkönyvi birtoktest kiegészítő részét képező gazdasági invistitúciókra, tehát a teljes felszerelése s így a gazdasági épületekben elhelyezett gabnaneműk és lábas jószágokra is biztosítva legyen; az ezt követő termény kézzizálogjog a gazdának — a telekkönyvet nem érintő — azon kölcsönök szolgáltatását célozza, melyek biztosításul a birtokolt földnek lábon álló és még azon termelési időszakban betakarítás alá kerülő terményei is lekötethők; végül az ugyancsak fontos otthon-zálogjog megteremtésével, azon gazdának is hitelt kívánunk nyújtani, kik a közraktárhoz távolabb fekvő és otthon raktárolt terményekre és otthon istállózott lábas jószágokra óhajtják a közraktári intézményt igénybe venni.

Ha ezen törvényhozásilag biztosított jogok, a központi közraktári hitelintézet által kibocsátott warrantokra érvényesülnek, ezek épen úgy, mint a váltók, tovább forgathatók lesznek s az ország legtávolabb részében fekvő pénzüzetek is, nemcsak közraktári előlegkölcsönöket adhatnak, de — mert az Osztrák-Magyar-Bank üzleti határményeinek 9. pontja értelmében a warrantok leszámítását már is felvette hatáskörébe — ezen warrantokat, mint ez idő szerint váltóikat, a központi hitelintézethöz, vagy közvetlenül az Osztrák-Magyar-Banknál, avagy az esetleg ily leszámításokkal foglalkozandó hazai és külföldi nagyobb bankoknál visszleszámíthatatják is.

Az „Országos mezőgazdasági és közraktári hitelintézet” megalakítását az országban szétszortan, amortisationális fondokból építendő 120 terményközraktárral véljük megindítani, még pedig azon az alapon, hogy ezeket vidékenként egy-egy kezelőbizottság, kiretlenként a Gazdasági egyesületek bevonásával a megyei választmányok- és a központon egy országos-tanács felügyelte alá helyezzék. Ezeknek tagjait azon pénzüzetek vezérférfiai is képeznék, melyek az illető közraktárba elhelyezett terményekre, mint közzi zálogokra, üzletszerűleg kölcsönt adni s ezen üzletágot kultiválni hajlandóknak jelentkeznek.

Mielőtt ezen nagyobbszabású és országosan szervezendő hálózatot életre hívánk, bizalomteljesen az iránt keresük meg hazai pénzüzeteinknek igen tisztelt igazatóságait: méltóztassanak a mellékelt kérdőívet az előzetesen saját hatáskörükben megejtett elvi megbeszélés után kitölteni s azt az ugyan-csak esatolt boríték felhasználásával eziműnkre 30 nap leforgása alatt véleményeik szives nyilvánításával megküldeni.

Midőn még megjegyezzük, hogy hazai pénzüzeteink közreműködésével szervezendő ezen hitelintézet létesítéséhez a kérdőív kitöltéséhez nem csak tájékozással kíván szolgálni az előmunkálatokhoz, hanem ez van hivatva a mozgalom helyes irányára az első lökést is megadni: azon reményünknek adunk kifejezést, hogy ezen kérdőívet, megértett intencióinkhoz képest, mihamarább rendelkezésünkre méltóztatnak bocsátani.

Ezen, az ország összes vidéki takarékpénztárai, bankjai és szövetkezet-éhez szétküldött hazafias felhívás egész programja, mely nemcsak összehuzza az agráriusokat és a merkantilistákat, de a melynek végrehajtása hazánk, mint földművelő államnak az egyszerű és legmegbízhatóbb eszközt adja a kezébe, hogy egészséges és biztos megélhetési módot biztosítson gazdának.

Nem biztatjuk magunkat vármes reményekkel, azért kijelenthetjük, hogy az új közraktári hitelintézet létesítését nem tartjuk kis és könnyű dolognak. Nehéz egy egységes országos hálózat létrehozatala, de bizunk a kezdeményező kitaratásában, képességében és különösen bizunk hazai pénzüzeteink igazgatóságában, hogy ezen életrevaló eszmét — már saját érdekünkben is, nehogy egy központ intézet vegye ki kezeikből az új üzletágot — tőlük telhetőleg előmozdítani fogják.

A köztisztviselő.

Minap egy új képviselő első beszéde a köztisztviselőkre terelte a figyelmet. Hegedüs Loránt, a rokonszenves fiatal képviselő és fiatal tudós, ki maga is köztisztviselő volt, élénk színekkel festette le előttünk a magyar közhivatalnok nyomorát. Ott voltam a képviselőház e tanulságos ülésén, ott ültem a karzaton és míg önmagamban nem egyszer helyeseltam a szónok minden szavát, szerettem volna mindazt közbe kiáltani, hogy az országban mindenki hallja, mit Hegedüs Loránt szép és nemes tendenciájú beszéde alkalmával itt e lap hasábjain elmondok.

Hát igaza van Pápa képviselőjének, nyomorúságos a köztisztviselő sorsa. Ha nézzük az árverési hirdetményeket, hány köztisztviselőt találunk az alperesek között! Ha beszélünk a kereskedővel, a részletfizetéses vevők, pedig itt nagy perezentredolgoznak a kedves hitelezők, java része közhivatalnokok táborából kerül ki. És így van ez mindenütt és mindenben. A köztisztviselő családotól küzd a megélhetés gondjaival, nyomorog és gyermekeit még köztisztviselőnek sem nevelheti az ő gyermekét, mert nem bírja a nyomorúságos fizetésből. És míg a hadsereg tisztjeinek teljesítettük kevésbé jogos óhajait nem várt módon Lukács László, a körültekintő, okos és óvatos miniszter, mint államfinanczier kénytelen szűkszavuan kijelenteni, hogy a köztisztviselők fizetését javítani nem lehet, mert megbillen az állambáztartás egyensúlya. És ez tényleg így van. A köztisztviselő tehát tovább nyomorog.

De a köztisztviselőnek nem csak megélhetése nyomorúságos, hanem a munkája is az. És ez a mi, ha a köztisztviselőkről beszélünk: igazán megdöbbentő. Mert kérdezzük meg bárkitől, kinek közhivatalokkal összeköttetése, ügye-baja volt, valamit kért, valamiért folyamodott, milyen a köztisztviselő?

A közönséggel szemben többnyire indolens a magyar tisztviselő, goromba, pökhendi, a közönség jogos igényeit negligálja, jogos kérelmeit kunyorálásoknak tekinti és mert a közönség ezer és ezer kérelme, mint kérvény, elintézés ezéjából a közhivatalnok kezébe kerül, annak munkáját képezi. hát úgy emészti meg és dolgozza fel ezt a munkanyagot, hogy ha a közönségnek igaza is van, ezer és ezer esetben hiába van igaza és hasztalan kéri a jogát, mégis csak ő huzza mindig a rövidébbet.

Szolgálhatunk egy példával is. Róttak-e ki valakire jogtalanul adót? És ha kérelmezte, hogy töröljék a jogtalan terhet, mi történt? Ha elszaladt a pénzügyminiszteriumba, ott a nagy urak elismerték az ő igazát, de ha ment a pénzügyigazgatósághoz, az akta egy kis titkár, vagy fogalmazóska, vagy még annál is kisebb állású mindenható kezébe került és a polgár fizethette a jogtalan adót, mert más-kepp küldték nyakára a köztisztviselőknek egy még kevésbé népszerű fajtáját: — a végrehajtót.

Lehet és valószínű, hogy ennek a nyomorúságos közszolgálati állapotnak oka a Hegedüs Loránt által felhozott érvekben keresendő. A mi végzetünk is az, hogy a nyomorúságos fizetésért nyomorúságos munkát ad a magyar bürokrata.

És, kérem, ez érthető is. Egyik részének fizetését foglalják le, legyen ezeknek ereje és kedve a munkához? A másik részt az bántja, hogy gyermekei nélkülöznek, hát ez ellen használna-e az, ha ő kötelessége szerint dolgozna fel az elébe tett anyagot? Akkor talán nem éheznének a gyermekei? És inkább magánosoknál mellékes hivatalt vállal ez a pár forint segíthet a sorsán, és az állam a jó munkáért nem ad többet, mint a rossz munkáért, sem annak nem ad többet, ki több ügyszámot és ügydarabot dolgoz fel, mint egy másik. Azt mondják, hogy „számár” ne dolgozzék mások helyett és másokért. Így azután egyik sem dolgozik és ha mégis megkíváncsi, hogy ne halmozódjék a restánczia, úgy végez el az ügydarabokat, hogy azt sem tudják: mi van benne! Mik a mellékletei, mi tulajdonképpen a fél jogos vagy jogosulatlan kérelme, egyszerűen úgy dolgozzák fel az anyagot, hogy a kérelem elutasítandó.

És mindenki, mint a Mesiást, várja az előléptetést, mely jobb kenyeret ad a jobb hivatallal. És itt éri a közhivatalnokot a legkeserűbb, a legvégzetesebb csulódás. Egymásután kerülnek elébe és fölője olyanok, kik sem tehetség, sem szolgálati idő, sőt nem egyszer kvalifikáció tekintetében fölője helyezhetők nem volnának, de fölőjük helyezi a magyar közigazgatás megölője: a protekció.

Itt álljunk meg. És hagyjuk el, ne soroljuk fel a többi, ne gyönyörködjünk a közigazgatás sok száz nyomorúságos kinövésén, mert mindennemű tény, hogy míg mindebben előrehaladtunk a közélet fellendülése dacára a közigazgatás szekere az évszázadok ott hagyott sorába beleakadt és immár nehez ezt a szekeret kiszabadítani a sárból, mert a kerek is eltört.

Már most mi lenne a tenni való? Leírhatatlanul sok. Javítani a köztisztviselők során. De hogyan? Javítani magukon a köztisztviselőkön. De hogyan? Javítani magát a közigazgatást. De hogyan? Megmondjuk, összefoglalva röviden. Itt semmi más nem segíthet, minthogy az évszázadok sorát elhordjuk, ellapátoljuk és ezt nem érhetjük el másképpen, mintha végre megismerjük, a mi a Széll-féle kabinet programjának is sarkpontját képezi: a közigazgatás államosítását.

Igen, ez az egyetlen mód és ez is csak úgy használ, ha a közigazgatást úgy államosítjuk, hogy újjá is csináljuk a közigazgatást. A többi akkor magától megy. A köztisztviselőket megjavítjuk úgy, ha emeljük bennük a kötelesség tudást, növeljük bennük a munkakedvet, száműzzük a közhivatalnok rémét: a protekciót és míg hivatalvesztéssel sujtjuk azt, ki hivatalában nem a hivatalának él előbbre visszük azt, ki dolgozik, ki kötelességét teljesíti. Ám lehet, hogy akkor is lesz restánczia, de akkor az ügydarabok elvégzett anyaga tényleg meg lesz emésztve és az ügydarabokból a végzések számára elintézésül azt szedik ki, mi azokban a törvényt, a jogot és az igazságot képviselte és jelentette.

Akkor azután a közönség nem lesz jogos kérelmével jogtalanul elutasítva és a jó közigazgatás nem fogja legnagyobb ellenségeül magát a közönséget tekinteni, hanem érezni fogja, hogy a közigazgatás elsősorban a közönség számára való, annak az évenként van hivatva megvédeni, szolgálni és tisztelni.

A köztisztviselők sorsán pedig javítani lehet úgy, hogy a közigazgatás államosítása és reformálása alkalmával csökkentsük azoknak a számát. A felesleges nagy hivatalokat, a protekcióból kreált nagy és céltalan állásokat közölni kell, mert ezek a nagy állások nagy összegeket emésztene meg. A

nyugdíjas és bukott minisztereknek ne adjanak fényes kárpótlást olyan hivatalokkal, melyeknek semmi dolguk, semmi kötelességük, de óriási a budgetjük. Adják ezt az összeget a jó köztisztviselőknek.

Ezután egyszerűsíteni kell a közigazgatást, így rendkívül sok munkaerőt megtakaríthatunk. Redukáljuk hát a köztisztviselők számát, hagyjuk a sok irásbelizést, mert az csak fényezés, időlopás, a közigazgatás terén is be kell hozni, mint már az új bűnvádi perrendtartásban érvényesült, a szóbeliséget ott, a hol csak lehet és a megtakarított erő megtakarított díjazását is adjuk és fordítsuk a közhivatalnokok sorsának javítására.

Igy jut a közhivatalnok jó sorsához, az állam így jut jó közhivatalnokhoz, a közönség pedig jó közigazgatósághoz.

Nézetünk szerint tehát — és idekonkludálunk — a közigazgatás államosítása, mint új belügyminiszter jelölt magára is vállalta, van hivatva egyúttal a maga keretében a közigazgatás tényezői között is rendszer változást előidézni.

Tanügy.

A kézdivásárhelyi állami polgári fiúiskola évf. záró vizsgálatainak sorrendje:

Junius 17-én d. u. 3 órákor torna.

„ 18-án d. e. 8—12-ig I. oszt.; d. u. 2—6-ig II. o.
„ 19-én d. e. 8—12-ig III. oszt.; d. u. 2—6-ig IV. o.
„ 20-án d. e. 8—12-ig V. oszt.; d. u. 2—6-ig VI. o.
„ 21-én d. e. 10 órákor bizonyítványok kiosztása és a tanév ünnepélyes bezárása. Junius 23-án a a magánvizsgálatok megtartása. A szülők és érdeklődők tisztelettel meghívottnak.

Kézdi-Vásárhely, 1900. június 7-én.

Az igazgatóság.

Ujdonságok.

— **Időjárásunk.** Mihelyt a nyári mulatságok napi rendre kerültek s a kaszálásra rákészültek az emberek, az ég nyomban elborult s megindultak az esőzések és pedig olyan tempóban, mely árvizeket szokott előidézni. Naponkint heves és sűrű záporok hullnak s minden jel oda mutat, hogy meteorológiai kifejezéssel élve: „az időjárás jelenlegi zivataros hajlamaiban egyelőre változás nem várható.”

— **József főherceg** uti programjában változás történt. A legújabb hivatalos jelentés szerint ugyanis a főherceg 12-én nem a bálványos füredi fürdőn át kocsival, hanem reggel 3/49 órákor vasúton érkezik K.-Vásárhelyre. Az nap a főherceg ebédet ad, melyre a hivatalok főnökei lesznek hivatalosak. A délután 3/43 órákor induló vonattal a főherceg már tovább utazik. Itt tartózkodása alatt semmiféle hivatalos fogadtatás nem lesz. A mi a honvéd zenekar érkezését illeti, erről semmiféle hivatalos értesítés nincs, de azért valószínű, hogy az elfog jönni K.-Vásárhelyre, dacára annak, hogy a főherceg itt tartózkodásának ideje nagyon rövid időre terjed.

— **Próba világítás.** Említettük volt már több alkalommal, hogy a budapesti aerogén gáz részvénytársaság ajánlatot tett a város közvilágításának ellátására s ígéretet is tett, hogy próba világítás útján mutatja be az új világító anyag kitűnő voltát. Ezen próba világítás — mint értesültünk — e hó 10-én fog város piacán megtartatni.

— **Hajtó vadászat.** A Kézdi-Vásárhely város tulajdonát képező Katrosa erdőszélen elszaporodott duvadak miatt hatóságilag hajtó vadászat rendeltetett el, mely múlt pénteken tartatott meg. A vadászatot a kézdivásárhelyi vadász egyesület rendezte s az eredmény kitűnőnek mondható. Elcsalt összesen 5 drb vaddisznó és egy vadmacska, de azokból a medvékből, mikről egyesek annyi csodálatos dolgot beszéltek, egy sem került elő.

— **Baleset.** Miliár Károly 12 éves fiú, egy gyulafalvi munkás gyermeke f. hó 2-án míg szülői a háztól távol voltak, valahogyan egy dinamit patronhoz jutott s mulatságból annak zsinórját meggyújtotta. A dinamit persze felrobbant s a szerencsétlen gyermek 3 ujját leszakította.

A szertartás áldozata. Rufeisen Adolf kovácsnői vendéglős házára a fiatal pár nagy öröme egy régen várt kelepelő gölya szállt le a napokban. A boldog szülők már előre tervezték a fiú jövőd sorsát, mikor váratlanul gyászra fordult a boldogság. A kis Sándort az izraelita vallás szertartásának megfelelően alávetették a metszésnek s a kis fiú rövid szenvedés után belehalt. Folytatása természetesen lesz a dolognak, mert a legújabb kiadott miniszteri rendelet szigorúan elrendeli, hogy a metszést csak ott lehet végrehajtani, a hol a körorvos is jelen van. Elég sajnós, hogy ez a szomorú eset nem az első s bizony a hatóságnak is bele kellene szólnia a szertartás ellenőrzésébe komolyabban és erőlyesebben.

— **Baleset.** Kádár Miklós kézdivásárhelyi lakatos segéd a napokban egy kéményen dolgozva, egy darab pléhet akart abból kivenni. Munka közben a kémény leomlott s súlyosan megsértette. Nehezen sebesítve vitték be a kórházba.

— **Meghívó** a kézdivásárhelyi jótékony nőegylet által részben a polgári leányiskola, részben saját pénztára javára 1900. évi június hó 13-án szerdán délután 6 órákor az Unió kertben rendezendő tavaszi táncmulatságra. Személyjegy 2 korona. Családjegy 5 korona. A mulatságon a kolozsvári honvéd zenekar játszik. Rendező bizottság: Szacsavay Gyuláné, Özv. Diénes Lajosné, Ifj. David Istvánné, Bartha Viktor, David Antal, Diénes, Kálmán, Diénes Ödön, Fejér Antal, Gyöngyössi István dr., Jegessy László, Kovács Kálmán, Karleusa Fülöp, Márton Benedek, Málnási Kristóf, Morvay Endre, Tomics Jenő, Vajna Elemér, Wertán Ármin.

— **A kézdivásárhely-kantai róm. kath. gymnasiumban** az évf. záró vizsgálatok következő sorrendben délelőtt 8 órákor fognak megtartatni az I. és III. osztály tantermében: június 15-én hittan az I—V. osztályban; jun. 16-án magyar-, német- és latin nyelv az V. osztályban; természetrajz-, számtan- és rajz mértan az I. osztályban; 18-án: magyar- és német nyelv a IV. osztályban és földrajz, számtan s rajz mértan a II. osztályban; június 19-én: magyar-, német- és latin nyelv a III. osztályban, görög nyelv és történelem az V. osztályban; június 20-án: magyar- és latin nyelv a II. osztályban, latin nyelv és történelem a IV. osztályban; június 21-én: magyar-, latin nyelv- és földrajz az I. osztályban, történelem és fizikai földrajz a III. osztályban, délután: torna-verseny; június 22-én: természetrajz- és mennyiség-tan az V. osztályban, számtan és rajz mértan a III. osztályban; június 23-án; természetrajz, algebra- és rajz mértan a IV. osztályban; június 25. és 26-án magánvizsgálatok; június 29-én: „Te Deum,” zár-ünnepély. A n. é. érdeklődő közönséget és t. szülőket tisztelettel meghívja a nyilvános vizsgálatokra Hassák Vidor gymn. igazgató. Kézdi-Vásárhelytt. 1900. év június hó 9-én.

— **Meghívó.** A Kézdivásárhelyi Nemes Cizmadia Ipartársulat 1900. június hó 17-én Dobay János városi főjegyző és Nagy Dénes sörgyáros urak védnöksége alatt a Nagy Ferencz-féle ligetben saját pénztára javára zártkörű nyári mulatságot rendez. Személyjegy 1 korona 20 fillér. Családjegy 3 korona. Kezdeté d. u. 2 órákor. Jegyek előre válthatók a cizmadia ipartársulat házában, Bándi István és Nagy S. Pál urak üzletében. Kedvezőtlen időjárás esetén a mulatság a következő vásárnapon fog megtartatni. Felülfizetések hálás köszönettel fogadtatnak.

— **Majális.** A kézdivásárhelyi műkedvelő egyesület pünkösdi második napján rendkívül jól sikerült majális rendezett a Nagy Ferencz-fel ligetben. A pompás időjárás nagy közönséget hozott össze s a kedélyes mulatság a késő éjjeli órákban ért véget. Felülfizettek ezen alkalommal: Benke Gyula országgyűlési képviselő 10 koronát. Molnár Gyula 3 K. Hassák Vidor 2 K. 80 f. Molnár Józsiás 2 K. Kovács Sándor keresk. és neje 2 K. 20 f. N. N. 1 K. 26 f. Nagy Ferenczné, Apró András, Kiss Károly és Nagymihály Sándor 1—1 K. Kupán Balázné, Szűcs Mihályné, Révész Cziril Hermann Irén és Berger Nándor 80—80 fillért. Gyárfás Károly, Szűcs Mária, N. N., N. N., Bogdán Arthur, Czirmay Zoltán és Náthán N. örvezet 40—40 fillért. Lukács József, Schenk János és ifj. János Sámuel (Samuella) 20—20 fillért. N. N. 10 fillért; továbbá Nagy Ferencz táncvizsgálat helyéül

ligetét és egy kocsiját egész napra az Egyesületünk rendelkezése alá bocsájtván teljesen díj nélkül.

— A nagyenyedi kollegiumnak tanulmány-
uton lévő tanulói és tanárikara május 31-én d. u. 6
óra után érkeztek Kovásznára, a kommandói fűrés-
telep megtekintése után. A vendégek elszállásolása
után a kirándulók, s a kovásznai értelmiség nagy
része, az „Ujvilág“ vendéglő nagytermében sereglett
össze, kedélyes közvacsorára. A nagyon izletes és
több fogásból álló vacsorát, mely Mendel Mátyás jó
nevű konyháját dicséri, — s a legkényesebb izlést is
kielégíti — kitűnő kedélyhangulatban költötte el a
90 főnyi vendégsereg. Majd megindult a pohárkö-
szöntők áradata. A tanári karra Ignácz L., Zentai
D., Czeglédi M., Kókossy G. — Farnos D. tanár és
Szilágyi Gyula VIII. o. tanuló a szívélyes fogadtatásért
emelték poharat. Ezeken kívül még számos tószat
hangzott el. 10 órakor a tanuló ifjuság Székely Ö.
tanár vezetése alatt szállására, az áll. isk. központi
helyiségébe vonult pihenőre. Nemsokára azután a
tanári kar, s a jelenvoltak nagy része is eltávozott.
Más napon a kirándulók Kovászna nevezetességeit
tekintették meg. D. e. 10 órakor Nagy Sándor áll.
isk. ig. tanító a tanári kart s több helybelit gazdag
villásroggelire hívta meg, hol újólág kifejezték az
utasok köszönetüket azon ritka, szívélyes fogadta-
tásért, melyben Kovászna közönsége őket részesítette.
A kirándulók nemsokára fogatokon vonultak ki a
vasúthoz, kísérve sok helybelitől, s szívélyes bucsu-
zás után a 11 órai vonattal elutaztak S. Szt-Györgyre.
A vendégek elszállásolása s ellátása körül Nagy
Sándor ig. tan. és Ignácz László lelkes dicsérendő
buzgalmat fejtettek ki.

— Kérelem a kassai m. kir. gazdasági
tanintézet volt hallgatóihoz. A kassai m. kir

gazdasági tanintézet ez év folyamán tölti be negyed-
százados fennállását. Ez alkalomra az igazgatóság
egy „Emlékkönyv“ megszerkesztését is tervbe vette,
melynek keretében a tanintézet eddig végzett hall-
gatóinak névsorát, jelenlegi állását és tartózkodási
helyét is felvenni szándékozik. Ez uton is felkérjük
tehát az illető urakat, a kik ezideig nem jelentkez-
tek, szíveskedjenek magukról életjelt adni és a fent
jelzett adatokat nevezett intézet igazgatóságához
minél hamarabb beszolgáltatni.

Közgazdaság.

A rétek trágyázása trágyalével.

A gazdák általában igen szeretik a trágya-
levet a rétek öntözésére használni. A trágya ok-
szerű kezelése tiltja ugyan a trágyalevet a szilárd
ürüléktől elkülönítve felhasználni, de még nagyobb
hibát követünk el, ha azt épen a rétek trágyázására
használjuk, azon régi elavult nézetnek hódolván,
hogy azzal a rétek benőtséget elősegítjük. A trágya
különösen bővelkedik nitrogén vegyületekben, a
melyre a mi szántóföldjeinknek igen nagy szük-
ségük van, s ha ezzel nem rendelkezünk, kellő
mennyiségben akkor drága pénzen chilisalótromról
vagy más hasonlóról kell gondoskodnunk ellenben
a réten a nitrogénről az azon termő pillangós virág-
nak nitrogén gyűjtők kötelessége gondoskodni. Csak
arra legyen gondunk, hogy a réteken elegendő men-
nyiségű fos forsav, káli, mész, aljon rendelkezésre s
ekkor első sorban a pillangós virágu növények fog-
nak buján fejlődni, melyek a levegőből nitrogént
véve fel, azt egybek közt a nitrogént fogyasztó

fűféléknek is rendelkezésükre bocsátják. A réteknek
nitrogén vegyekkel való trágyázása tehát főlegesen
sőt esetleg káros is lehet, mert a fűfélék növést
tulságosan elősegítvén, a jó fű és szénára annyira
jellemző és sokkal nagyobb tápláléértékkel bíró
pillangós virágnak lóhere, luczerna, búkköny stb.
háttérbe szorította'nak, sőt egészen el is nyomatnak.
A trágyalevet a rétek öntözésére használni tehát
hibás eljárás és a jövőben ne történjék a trágyalé
első sorban a szántóföldre való, de leg helyesebb a
trágyát azzal átitatni, s az ilyen trágyát a mely
nemcsak kilugzott szalmából áll, de a melyben a
növényi tápanyagok összehalmozva vannak, vigyük
azután a szántóföldre.

Hirdetések.

Vidombáki lakos Pap Dimitriu 500 métermázsa
préselt szénát Kovács Istvántól nem vett át, miért
is ezen

széna mennyiség

vásárló Pap Dimitriu kárára és veszélyére a közdi-
vásárhelyi kir. közjegyző közbejöttével folyó 1900.
év junius 18-án délelőtt 10 órakor a közdivásárhelyi
vasúti állomás mellett lévő Kovács István-féle rak-
tárban a legtöbbet ígérőnek közpénz fizetés mellett
el fog adatni. (70. 1—1.)

Háromszékvármegye alispánja.

11149. szám 1900.

Pályázati hirdetés.

A kir. belügyminiszter ur. Ó nagy-
méltósága f. év s hó 26-án 46003.
sz. a kelt magas rendeletével Há-
romszékvármegye törvényhatóságá-
nál egy III-ik aljegyzői s egy alle-
váltárnoki állást rendszeresítvén ezen
tisztségviselői állásokra ezennel pályá-
zatott hirdetek.

A III-ik aljegyző javadalmazása
2000 korona fizetés, s 400 korona
lakbér;

az allelváltárnok javadalmazása

1600 korona fizetés, 320 korona
lakbér.

A III-ik aljegyzői állás a f. év
junius hó 15-én megtartandó rendes
tavaszi közgyűlésen választás utján
fog betölteni, ugy szintén az ezen
állás betöltése következtében notalán
megüresedendő, választás alá eső
tisztségviselői állás is.

Az allelváltárnoki állás betöltése az
1886. XXI. t.-cz. 80. §. alapján főis-
páni kinevezés alá tartozik.

Felhivom mindazokat, a kik az em-
litett állások valamelyikét elnyerni
óhajtják, miszerint az 1883. évi I.
t.-cz. 1. és 3. §§-saiban, illetőleg

emlitett t.-cz. 13. §-sa 2-ik és 3-ik
bekezdésében előirt minősítéseket ne-
talán eddigi alkalmaztatásukat iga-
zoló okmányokkal felszerelt, szabály-
szerűen bélyegzett pályázati folya-
modásukat f. évi junius hó 14-éig
bezárolag Háromszékvármegye főis-
pánja, hatolykai Potsa József es. és
kir. valóságos belső titkos tanácsos és
kamarás ur Ó nagyméltóságához an-
nál is inkább nyujtsák be, mivel a
határidőn túl beadandó pályázatok
nem fognak tekintetbe vétetni.

S.-Sztgyörgy, 1900. évi május 28-án.
Szentiványi Miklós.
(68. 2—2.) alispán.

Hirdetmény.

Tisztelettel tudatom az érdeklődő
közönséggel, hogy nálam Alsó-Cser-
nátonban f. év junius hó 24-én, két
jó karban lévő gőzeséplő garnitúrát
szabad kézből árverésen elfogok adni.

A fizetési feltételek, az árverés
napján, vonni szándékozókkal, a lehető
legalkalmasabb módon lesznek meg-
állapítva.

Alsó-Csernáton, 1900. május 31.
(69. 2—3.) Bujdosy Ferencz.

20% engedményt kap minkenki,

GUMMI

és halhólyag, az egyedüli legbiztosabb, legmegbiz-
hatóbb és teljesen ártalmatlan, gyorsan és könnyen
alkalmazható óvszer férfiak és nők részére. Ára
tuezatónként eredeti párisi minőségben frt 1.— Bouts
2.—, 3.—, 4.—, 5.—, 6.—, 7.— és frt 8.—
americ. tuezatja frt 3.—, 4.— és frt 5.—
Női óvszerek : Hasse tanár-féle frt 3.—
Menisga tanár-féle frt 2.50, dr. Earlet-féle is has-
darabonként. Ezen női óvszerek százszor is has-
nálhatók.
Hölgy szivacsok, valódi párisi, tuezatónként
frt 2.—, 3.—, 4.—, 5.— és frt 6.—
Diana óv havi kötő nőknek, legjobb a vilá-
gon, darabja frt 2.50.
Kimerítő árjegyzék zárt borítékban ingyen
és bérmentve. Megrendeléseket pontosan és discre-
ten eszközöl utánvét mellett vagy a pénz előleges
beküldése után.

J. R. E. I. F.
Bécs Brandstätte 3.
1881-ben alapított hírneves higieniai specialista cég.

ki e hirdetésre hivatkozik!

THIERRY A.

mell- és gyomor-balzsamát

(a melyet az egészségügyi hatóság megvizsgált)

az egész világ kedveli és mindenütt keresik. Csak
akkor valódi, ha az oldalt látható **zöld**, a törvény-
széknél bejegyzett „apaca“-védőjeggyel van ellátva.
Főfelmulhatatlan szer minden **mell-, tüdő-, máj-,
gyomorbetegség ellen stb. különleg is ki-
tűnően hat és sebet gyógyít.**

Egy próbábüveg bérmentesen 1 korona 40 fillér.
Széjjelküldés csak előzetes fizetés esetén.

Thierry A. centifoliakenőcsse
(csodakenőcsnek nevezik)

utolérhetetlen szívó erejű és gyógyítóhatású. Operá-
ciókat a legtöbb esetben főlegessé teszi. E kenőcs-
cel egy 14 éves, gyógyíthatatlannak tartott csont-
szut, ujabban pedig egy 22 éves rákszerű bajt gyó-
gyítottak meg. Antiszeptikus és gyógyítóhatású min-
denféle seb gyógyulásánál.

Próbátégely bérmentve 1 kor. 80 fill. Csak előzetes fizetés esetén küldjük meg.
**Óvakodjanak utánzatoktól és kerüljék az értékte-
len, ugynevezett házi kenőcsöket s más effekteket.**

Cim: **A. Thierry, gyógyszerész és gyár a Védőangyalhoz,
Pregrada Prayerhof felé, a Délt vasut mentén.**
Prospektus ingyen és bérmentve.

E szerek sohasem romlanak meg és jó azokat
használatra készen a házban tartani. Az összes mü-
velt államokban bejegyzett védőjegyeimnek utánzatát
a törvény üldözi.

57174
(36. 6—52.)

Issiganc,
Dordogne, Kopon-
hága,
fabriken farma.
Milánó,
A. Bertoloni.
Malmo, Sevrige,
Apot. Lejonet.
Nantes,
Pharmacie
O. Fredet,
Nápoly. Palermo.
Páris,
Pharmacie
frangaise, 1 & 2,
Place de la Repu-
blique, Phar-
macie Daproy, 11,
Rue des francs
Bourgeois.
Prága,
Róma,
Corso, Agenzia
del Policlinico.
Roubais,
Pharmacie
F. Gorrath.
Sarajewo.
Szeged.
Temesvár.
Tricszt. Velence.
Wien. Zürich.

Csak ezzel a tör-
vény. bejegy-
zett védőjeggyel
valódi.